

ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน
ของกำลังแรงงานไทย

นาย ชาติเฉลิม สุรชัยชาญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประชากรศาสตร์ วิทยาลัยประชากรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0051-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FACTORS AFFECTING THE DEMAND FOR PROFESSIONAL-SKILLS DEVELOPMENT
OF THE THAI LABOR FORCE

Mr. Chatchalerm Surachaichan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Demography

College of Population Studies

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-17-0051-2

ชาติเฉลิม สุรัชชัยชาญ : ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของ
กำลังแรงงานไทย (FACTORS AFFECTING THE DEMAND FOR PROFESSIONAL-SKILLS
DEVELOPMENT OF THE THAI LABOR FORCE) อาจารย์ที่ปรึกษา : ศาสตราจารย์
ดร.เกื้อ วงศ์บุญสิน, 176 หน้า ISBN 974-17-0051-2

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ข้อ คือ ข้อแรก เพื่อศึกษาคุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคมของกำลังแรงงานไทย และความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคมกับความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน และข้อสอง เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน โดยใช้ข้อมูลโครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ทัวราชอาณาจักร รอบที่ 3 พ.ศ. 2542 ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำนวน 164,831 ราย

ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์มี 10 ตัวแปร คือ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส เขตที่อยู่อาศัย ภาคที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพ สถานภาพการทำงาน และรายได้ ซึ่งผลการวิเคราะห์ตารางไขว้พบว่า ตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน และยังคงสอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนดไว้ ยกเว้นตัวแปรการศึกษา ภาคที่อยู่อาศัย และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับผลการวิเคราะห์ multinomial logit regression พบว่า ตัวแปรเพศกับการศึกษามีทิศทางความสัมพันธ์ในเชิงบวก ส่วนสถานภาพสมรส เขตที่อยู่อาศัย ภาคที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพ สถานภาพการทำงาน และรายได้มีทิศทางความสัมพันธ์ในเชิงลบ และเมื่อพิจารณาจากแบบจำลองทั้งสามแบบจำลอง จะเห็นได้ว่า แบบจำลองที่ 3 สามารถอธิบายถึงความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานได้ดีกว่าและยังสอดคล้องกับสมมุติฐานของการศึกษาที่ตั้งไว้มากกว่าแบบจำลองอื่น ๆ

ข้อค้นพบจากการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่ารัฐบาลยังคงต้องให้ความช่วยเหลือกำลังแรงงานทั้งในด้านเงินทุน ความรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานต่อไป นอกจากนี้การวิจัยที่ใกล้เคียงกับการศึกษาในเรื่องนี้ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไปโดยนำที่จะเพิ่มปัจจัยอื่น ๆ เข้าร่วมในการศึกษา

วิทยาลัยประชากรศาสตร์

สาขาวิชา ประชากรศาสตร์

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนิสิต..... ชาติเฉลิม..... สุรัชชัยชาญ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4287054651 : MAJOR DEMOGRAPHY

KEY WORDS : LABOR FORCE/ SKILL DEVELOPMENT/ DEMAND

CHATCHALERM SURACHAICHAN : FACTORS AFFECTING THE DEMAND FOR PROFESSIONAL-SKILLS DEVELOPMENT OF THE THAI LABOR FORCE

THESIS ADVISOR : PROFESSOR KUA WONGBOONSIN, Ph.D. 176 pp.

ISBN 974-17-0051-2

There are two main objectives in this study: firstly to examine the relationship between demographic, socioeconomic characteristics of Thai labor force and the demand for professional-skills development; secondly, to identify factors affecting the demand for professional-skills development. Data used in this study were derived from the project entitled "The Labor Force Survey, the whole kingdom, round 3: August 1999" which were conducted by the National Statistical Office. The sample of 164,831 people were 13 years of age and over.

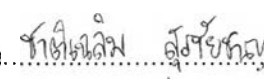
There are 10 independent variables in this analysis, namely, sex, age, education, marital status, areas of residence, region, number of household members, occupation, work status and income. The result of crosstabulation analysis shows that the relationship between the demand for professional-skills development and all variables is positive. Moreover, there are 3 factors out of those 10, which are not consistent with hypothesis. The multinomial logit regression analysis revealed that sex and education possess a positive relationship. Marital status, areas of residence, region, number of household members, occupation, work status and income possess a negative relationship. On the ground of explanation of the demand for professional-skills development and compliance with hypothesis, the third model is comparatively better than the other two.

Findings from this study indicate that the government still has to support labor force in funding, knowledge and facilities in professional-skills development. More researches related to this topic should be conducted continuously and other factors should be considered.

College of Population Studies

Field of study Demography

Academic year 2001

Student's signature.....

Advisor's signature.....

Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ ศาสตราจารย์ ดร.เกื้อ วงศ์บุญสิน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำและข้อคิดเห็น ตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ และอาจารย์รักษนก คชานุกาล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำชี้แนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ และขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวณีย์ สุรเสียงสังข์ ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำทางด้านสถิติ นอกจากนี้แล้วขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในวิทยาเขตการศึกษาศาสตร์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ อบรมและสั่งสอน ทั้งทางตรงและทางอ้อมจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

ขอขอบพระคุณ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ได้อนุเคราะห์การใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ทัวราชอาณาจักร รอบที่ 3 พ.ศ. 2542 และขอขอบพระคุณคุณศิริวรรณ ศิริบุญ นักวิจัยชำนาญการประจำวิทยาลัยประชากรศาสตร์ที่ได้ให้ความรู้ทางด้านสถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ คุณชัยวิทย์ วรสุต ที่อำนวยความสะดวกในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ คุณพรทิพย์ ไสภณ ที่ประสานงานในการสอบวิทยานิพนธ์ คุณมยุรี นกยูงทอง ที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยประชากรศาสตร์ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการจัดทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ในวิทยาลัยประชากรศาสตร์ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ และที่ต้องขอบคุณเป็นพิเศษ ได้แก่ พี่น้อง ๆ และน้อง ๆ KU.52-KU.55 ที่คอยเป็นห่วง และให้กำลังใจมาตลอด

ท้ายสุดนี้ขอกราบขอบพระคุณมารดา บิดา คุณอา เป็นอย่างยิ่งที่คอยให้การสนับสนุนและความช่วยเหลือในการศึกษาในทุก ๆ ด้าน และเป็นกำลังใจให้ผู้ศึกษา รวมทั้งขอขอบคุณน้อง ๆ ที่บ้านที่ให้กำลังใจตลอดมาจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ชาติเฉลิม สุรชัยชาญ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	7
1.3 แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา.....	7
1.4 กรอบแนวความคิดของการศึกษา.....	38
1.5 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	39
1.6 สมมุติฐานของการศึกษา.....	49
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	50
2 ระเบียบวิธีวิจัยและลักษณะทั่วไปของข้อมูล	
2.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษา.....	52
2.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการเลือกตัวอย่าง.....	53
2.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	55
2.4 ข้อจำกัดในการศึกษา.....	55
2.5 นิยามศัพท์.....	56
2.6 นิยามตัวแปร.....	57
2.7 การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล.....	62
2.8 ลักษณะทั่วไปของข้อมูล.....	64
3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมกับ ความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของกำลังแรงงานไทย โดยใช้วิธีวิเคราะห์ตารางไขว้.....	70

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของกำลังแรงงานไทย จำแนกตามคุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม โดยการวิเคราะห์ multinomial logit regression.....	110
5	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
	5.1 สรุปผลการวิจัย.....	137
	5.2 ข้อเสนอแนะ.....	142
	รายการอ้างอิง.....	145
	ภาคผนวก.....	158
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	163

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์..... 22
2	การเปรียบเทียบลักษณะเด่นของวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้ง 3 วิธี..... 25
3	การกระจายความถี่ของจำนวนชุมชุมอาคาร/หมู่บ้านตัวอย่าง จำแนกตามภาค และเขตการปกครอง..... 53
4	การกระจายความถี่ของจำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่าง จำแนกตามภาค และเขตการปกครอง..... 54
5	การแจกแจงจำนวนและอัตราร้อยละของกำลังแรงงานไทย จำแนกตาม ปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม..... 65
6	การกระจายอัตราร้อยละของความต้องการและความพร้อมในการจ่ายค่าใช้จ่าย ในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน จำแนกตามเพศ และเขตที่อยู่อาศัย..... 71
7	การกระจายอัตราร้อยละของความต้องการและความพร้อมในการจ่ายค่าใช้จ่าย ในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน จำแนกตามเพศ และภาคที่อยู่อาศัย..... 73
8	การกระจายอัตราร้อยละของความต้องการและความพร้อมในการจ่ายค่าใช้จ่าย ในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน จำแนกตามอายุ และเขตที่อยู่อาศัย..... 75
9	การกระจายอัตราร้อยละของความต้องการและความพร้อมในการจ่ายค่าใช้จ่าย ในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน จำแนกตามอายุ และภาคที่อยู่อาศัย..... 76
10	การกระจายอัตราร้อยละของความต้องการและความพร้อมในการจ่ายค่าใช้จ่าย ในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน จำแนกตามสถานภาพสมรส และเขตที่อยู่อาศัย..... 79

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
11 การกระจายอัตราร้อยละของความต้องการและความพร้อมในการจ่ายค่าใช้จ่าย ในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน จำแนกตามสถานภาพสมรส และภาคที่อยู่อาศัย.....	81
12 การกระจายอัตราร้อยละของความต้องการและความพร้อมในการจ่ายค่าใช้จ่าย ในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน จำแนกตามการศึกษา และเขตที่อยู่อาศัย.....	83
13 การกระจายอัตราร้อยละของความต้องการและความพร้อมในการจ่ายค่าใช้จ่าย ในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน จำแนกตามการศึกษา และภาคที่อยู่อาศัย.....	85
14 การกระจายอัตราร้อยละของความต้องการและความพร้อมในการจ่ายค่าใช้จ่าย ในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย และภาคที่อยู่อาศัย.....	88
15 การกระจายอัตราร้อยละของความต้องการและความพร้อมในการจ่ายค่าใช้จ่าย ในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน จำแนกตามภาคที่อยู่อาศัย และเขตที่อยู่อาศัย.....	90
16 การกระจายอัตราร้อยละของความต้องการและความพร้อมในการจ่ายค่าใช้จ่าย ในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และเขตที่อยู่อาศัย.....	92
17 การกระจายอัตราร้อยละของความต้องการและความพร้อมในการจ่ายค่าใช้จ่าย ในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และภาคที่อยู่อาศัย.....	94
18 การกระจายอัตราร้อยละของความต้องการและความพร้อมในการจ่ายค่าใช้จ่าย ในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน จำแนกตามอาชีพ และเขตที่อยู่อาศัย.....	96

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
19	การกระจายอัตราร้อยละของความต้องการและความพร้อมในการจ่ายค่าใช้จ่าย ในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน จำแนกตามอาชีพ และภาคที่อยู่อาศัย..... 98
20	การกระจายอัตราร้อยละของความต้องการและความพร้อมในการจ่ายค่าใช้จ่าย ในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน จำแนกตามสถานภาพการทำงาน และเขตที่อยู่อาศัย..... 101
21	การกระจายอัตราร้อยละของความต้องการและความพร้อมในการจ่ายค่าใช้จ่าย ในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน จำแนกตามสถานภาพการทำงาน และภาคที่อยู่อาศัย..... 103
22	การกระจายอัตราร้อยละของความต้องการและความพร้อมในการจ่ายค่าใช้จ่าย ในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน จำแนกตามรายได้ และเขตที่อยู่อาศัย..... 105
23	การกระจายอัตราร้อยละของความต้องการและความพร้อมในการจ่ายค่าใช้จ่าย ในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน จำแนกตามรายได้ และภาคที่อยู่อาศัย..... 107
24	ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์..... 112
25	multinomial logit regression ของความต้องการและความพร้อมในการจ่าย ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน เปรียบเทียบระหว่าง ไม่มีความต้องการพัฒนาขีดความสามารถ กับมีความต้องการและความพร้อม หรือมีความต้องการแต่ไม่พร้อม ที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม (แบบจำลองที่ 1)..... 115

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า	
26	multinomial logit regression ของความต้องการและความพร้อมในการจ่าย ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน เปรียบเทียบระหว่าง ไม่มีความต้องการพัฒนาขีดความสามารถ กับมีความต้องการและความพร้อม หรือมีความต้องการแต่ไม่พร้อม ที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม (แบบจำลองที่ 2).....	121
27	multinomial logit regression ของความต้องการและความพร้อมในการจ่าย ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน เปรียบเทียบระหว่าง ไม่มีความต้องการพัฒนาขีดความสามารถ กับมีความต้องการและความพร้อม หรือมีความต้องการแต่ไม่พร้อม ที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม (แบบจำลองที่ 3).....	129
28	สรุปความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของกำลังแรงงานไทย ด้วยการวิเคราะห์แบบตารางไขว้	140
29	สรุปความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของกำลังแรงงานไทย ด้วยการวิเคราะห์แบบ multinomial logit regression.....	141

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1	ขีดความสามารถศูนย์กลางและพื้นผิว (central and surface competencies)..... 13
2	กรอบแนวความคิดของการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการพัฒนา ขีดความสามารถในการทำงานของกำลังแรงงานไทย..... 38